

RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE REVIEWS

Recenzii

The Universal Bible of the Protestant, Catholic, Orthodox, Ethiopic, Syriac, and Samaritan Church, Fifth Estate Publishers, Blountsville, 2010, 780 p. ISBN 13: 9781933580937

Prima parte a titlului propus pentru această ediție de Biblie (*The Universal Bible*) poate părea, pe bună dreptate unul foarte puțin atractiv pentru creștinii oricărei confesiuni. De obicei titlul cărții sfinite tipărită pentru diferitele confesiuni creștine poartă un nume simplu, comun tuturor comunităților (Biblia, ori Sfânta Scriptură). Totuși, diferențele confesionale sesizabile în traduceri moderne ale Bibliei sunt fără îndoială conștient elaborate, dar și încurajate de membrii fiecărei confesiuni în cauză. De aceea este preferabil – în mod tacit, la nivel popular și nu numai – titlul simplu de Biblie, fără pretenția de universalitate, mai ales în contextele în care propria identitate religioasă joacă un rol primordial, definit prin constantă raportare la „celălalt”, fie el chiar creștin. Încercarea de a oferi o Biblie „universală” este de cele mai multe ori suspectă, deși în sine poate fi un deziderat laudabil.

Însă etalarea a șase „biserici” în a doua parte a titlului, nu poate să nu atragă atenția mai ales interesaiilor de studii biblice, care pot recunoaște în lista aceasta nume destul de rar întâlnite împreună. Este vorba, așadar, de o Biblie, care încearcă să ofere într-un singur volum colecția de cărți (gr. *biblia*) considerată sfântă și normativă pentru toate comunitățile de credință amintite.

Dacă am amintit diferențele ocurrente în traduceri moderne ale cărților Scripturii, vedem că versiunea aceasta de Biblie ia în serios din primele pagini elementul care face mult mai vizibilă departajarea uneia sau altei confesiuni de tradiții cristalizate divers în lumea creștină. Este vorba despre „canonul” sau regula care decide mai întâi ce cărți aparțin corpusului inspirat al Sfintei Scripturi.

Astfel, primele trei pagini ale voluminoasei Biblii sunt pline de tabele, care oferă cititorului posibilitatea de a urmări în șapte coloane dacă fiecare carte din titlurile cărților biblice care se succed aparțin sau nu respectivei biserici. Deși în titlu sunt anunțate șase, coloanele sunt în număr de șapte, deoarece la bisericile amintite se adaugă și canonul Bibliei Ebraice. De fapt, numai cinci sunt efectiv biserici, prima coloană reprezentând canonul samaritean, antepus celui ebraic. Pe fondul total negru, pătrățelele albe arată prezența cărților în canonul bisericii respective, iar lipsa unei cărți nu este marcată, fondul negru fiind lăsat să știrbească din coloanele-canoane ale celor șapte tradiții biblice. Imaginea de ansamblu seamănă mult cu un rebus.

Recenzii

Foarte dezbătută la nivel biblic științific, problema canonului Scripturii și diferențele pe care le suportă în iudaism și diferitele biserici creștine este puțin probabil să poată fi reprezentate altundeva mai clar, mai simplu și mai accesibil pentru cititorul obișnuit.

Prima coloană descrie canonul samaritean, deși în titlu era anunțată ultima. Motivul este acela că în canonul samaritean nu există mai mult decât cinci cărți, din cele 95 de titluri enunțate de tabelul extins al „Bibliei universale”. Sunt primele cinci cărți ale lui Moise, cunoscute în tradiția iudaică sub numele de *Tora*. Ele sunt singurele cărți acceptate ca sfinte de mica reminiscență – încă vie – a tradiției samaritene.

Următoarele coloane stau în ordine oarecum cronologică: coloana a doua pentru canonul ebraic (2), apoi cel creștin ortodox (3), catolic (4), siriac (5), etiopian (6) și protestant (7). Privirea de ansamblu oferită de aceste tabele lasă cititorul să observe cu ușurință că în Etiopia se întrebuițează cele mai multe cărți biblice, cu siguranță necunoscute pentru mulți din creștinii ortodocși europeni. Dacă am amintit numărul de 95 de titluri, acesta este fără îndoială surprinzător de mare pentru cititorul neavizat, dar mai ales pentru specialistul care poate recunoaște aici aproape 20 de titluri în plus față de numărul general cunoscut în creștinismul european ca valabil pentru canonul biblic.

În afară de cărți precum *3 și 4 Macabei*, *Plângerile lui Ieremia* ori *Suzana*, oarecum cunoscute și în creștinismul european ca scrieri apocrife sau anaghinoscomena, lista propusă de „Biblia universală” arată clar că tradiția siriacă mai conține în canon și o *treia epistolă către Corinteni*, *Faptele Apostolului Pavel și ale Tecliei*, în timp ce Biserica Ortodoxă din Etiopia conține în colecția de cărți biblice și *Păstorul lui Herma*, *Didascalia*, ori apocrifa *Înălțarea lui Isaia*, precum și renumite scrieri intertestamentare ca *Enoh*, *Cartea Jubileelor* și *Pseudo-Iosif*. Un fragment din *Istoria războiului iudaic* scris de Iosif Flaviu este parte integrantă din Biblia siriacă.

Din păcate, după cele trei pagini pline cu tabelele interesante, începe textul însuși al primei cărți a lui Moise. Prima dezamăgire este cauzată de lipsa explicațiilor, a diferențierii clare dintre scrierile canonice și cele deuterocanonice, de absența unei introduceri în lumea debrușantă a atâtor scrieri antice și a canoanelor biblice paralele în sânul aceluiași creștinism. În al doilea rând, mai multe aspecte de ordin formal descalifică Biblia considerabil.

Mai întâi, fontul ales pentru textul care debutează abrupt cu versetele Genezei este atât de prost ales, încât dimensiunile minuscule pe pagina de format A 4 îl fac aproape imposibil de citit fără un efort descurajant. Odată intrat în corpusul Bibliei nu știi unde te afli, deoarece fiecare pagină este identică, deoarece prezintă două coloane de text cu rânduri minuscule, la care se adaugă faptul că informația care ar trebui să stea în antetul fiecărei pagini – cu date despre cartea în care se află deschisă Biblia – lipsește. Asta îngreunează mult folosirea Bibliei, pentru că cititorul trebuie să caute mereu începutul fiecărei cărți pentru a vedea exact despre care este vorba, ceea ce nu este greu de sărit, în forma în care se prezintă textul.

Se pot adăuga și motivele de ordin intern, precum calitatea traducerii – despre care nu se oferă nici un indiciu asupra autorului ei –, sursa traducerii scrierilor apocrife și faptul că nimeni nu semnează vreo introducere, vreun cuvânt care să-și ia responsabilitatea asupra masivei publicații cu pretenții de universalitate. Dacă luăm în considerare faptul

Recenzii

că întreaga Biblie apare într-o editură necunoscută în domeniul biblic internațional, cu o copertă colorată ca la bazar și nu mult mai consistentă decât hârtia unei pagini normale și dimensiunile deja amintite, atunci este mult probabil ca interesul și folosul cititorilor să nu treacă mult de primele trei pagini cu tabelele-rebus ale canoanelor biblice descrise mai sus.

Totuși, ideea de a oferi într-un volum de aproape opt sute de pagini toate aceste cărți biblice cu tabelul explicativ trebuie salutat ca o intenție bună. Acest proiect ar putea fi însă îmbunătățit considerabil prin asumarea lui de către specialiști care să garanteze un text verificat științific, atât în ceea ce privește originalul, cât și traducerile, care presupun cunoștințe de limbi clasice precum etiopiană ori siriacă, dar și de istorie a dezvoltării fiecărui canon biblic în parte.

O astfel de colecție sau Biblie universală ar putea fi într-adevăr una de referință și ar contribui într-o bună măsură la cunoașterea și apropierea dintre tradițiile biblice creștine dezvoltate în afara Europei, precum și la consolidarea conștiinței creștine legată de sursa comună a propriei Scripturii, în ciuda întregului spectru de canoane biblice, anume Biblia ebraică.

Drd. Alexandru Ioniță

Nina-Maria WANEK (ed.), *Psaltike. Neue Studien zur byzantinischen Musik: Festschrift für Gerda Wolfram*, Praesens Verlag, Wien, 2011, 397 p. ISBN 978 3 7069 0458 2

Studiile științifice legate de muzica psaltică, numită și bizantină, își au și ele de multe ori sediul, ca patristica sau alte domenii teologice, mai degrabă în vestul Europei. În răsărit efectiv (încă) se practică această muzică, în timp ce în vest există cadrele specializate pentru cercetarea ei cât mai optimal, tradiție de mai bine de un secol, pe lângă care încolțește încet dar sigur și interesul pentru practicarea ei.

Volumul de față este dedicat doamnei Gerda Wolframs, de multe decenii cercetătoare în domeniul muzicii bizantine în Viena, unde Egon Wellesz crease deja la începutul secolului trecut școală în acest domeniu. Fiind vorba de o doamnă, vârsta nu este amintită niciodată în întregul volum. Însă lista de publicații și activitățile descrise în prefață de editoarea *Festschriftului* dau dovadă de o activitate științifică nu numai îndelungată, ci și foarte fructuoasă, concretizată în studii și monografii publicate în prestigioasele colecții *Monumenta Musicae Byzantinae* și *Corpus Scriptorum de re Musica*. Profesoara Wolframs a predat în Austria și Grecia și activitatea sa nu poate fi limitată numai la muzică, ci deopotrivă a contribuit consistent în domenii precum slavistică, teologie, liturgică, filologie, editare de manuscrise și sociologie. (p. 9)

Bogatul spectru al preocupărilor științifice amintite, înrudite cu domeniul muzicii psaltice în modul în care a fost practicat de Gerda Wolframs (p. 395f.), este oglindit în diversitatea și acribia articolelor semnate de ucenici, colegi și prieteni ai profesoarei omagiate. Volumul se vrea – spune editorul – o lucrare de referință, care să pună la dispoziția